X. Gamybos vietos
Manufacturing Sites

1. *Bandužiai (žr. II)*
2. *Kašučiai*
3. *Klaipėda*
4. *Vilnius*

Simonas Aleksandravičius

Krosnių vietos Vilniuje, Vilniaus gatvėje 41

2011 m. balandžio–gegužės mėnesiais APC vykdė tyrimus Vilniaus mieste, Vilniaus g. 41, Lietuvos kino, muzikos ir teatro kiemelyje. Čia ištirtas apie 176 m^2 plotas. Archeologinių tyrimų užsakovas buvo UAB „Kortas“. Tyrimai pradėti vykdyti ploto 1 Š dalyje. Mechanizuotai nukasus viršutinį maišytos žemės su griuvenomis, šiukšlėmis bei metalo laužu sluoksnį, sklypo V dalyje atsidengė 1,7x1,2 m dydžio krosnies fragmentas (1 pav.). Krosnis mūryta iš rusvų plytų, rištų moliu, kai kurios plytos su įstrižomis braukomis. Į R nuo krosnies fragmento atkasti dviejų grindinių fragmentai (2, 3 pav.). Grindiniai išgrįsti vienas virš kito. Abu grindiniai su latakėlias vandeniui nutekėti. Virš abiejų grindinių aptikti keli Jono Kazimiero šilingai, kurie leidžia grindinius preliminariai datuoti XVII a. viduriu. Krosnis greičiausiai naudota tuo pačiu metu.

Ploto 1 P dalyje aptiktas nedidelis grindinio fragmentas, kuris, be abejonės, yra ploto Š dalyje aptikto grindinio tąsa. Čia taip pat fiksuotas itin sunykęs ir apardytas krosnies (?) fragmentas. Jo plytos bei rišimo būdas tapatus ploto 1 Š dalyje atkastos krosnies mūrui. Tai leidžia manyti, kad šioje sklypo dalyje buvo viena arba keletas krosnių, kurių paskirtis kol kas nenustatyta.

Sklypo Š dalyje atkasta arkinio pamato fragmento P dalis (4 pav.). Šio pamato Š dalis atkasta 2009 m. vykdytų archeologinių tyrimų metu (*ATL 2009 metais*, Vilnius, 2010, p. 400–401). Pamatą nuspręsta išsaugoti, dalį jo eksponuoti. Pamatas mūrytas iš rusvų plytų, kai kurios jų su braukomis. Mūras architektūros eksperto R. Zilinsko duomenimis datuojamas XVII a. I puse.

1 pav. XVII a. datuojamas krosnies fragmentas iš P. S. Aleksandravičiaus nuotr.

Fig. 1. A 17th-century kiln fragment as seen from the S.

2 pav. Grindinių fragmentai iš P. S. Aleksandravičiaus nuotr.

Fig. 2. Paving fragments as seen from the S.

3 pav. Antras grindinio lygis iš PV. S. Aleksandravičiaus nuotr.

Fig. 3. The second paving level as seen from the SW.

Tirtame plote rastas iki 2,5–2,7 m storio kultūrinis sluoksnis. Apatinis seniausias jo horizontas datuojamas XIV (?) – XV a. Tačiau jis susiformavęs tik teritorijos Š dalyje, arčiau atkastų XVII a. I pusės pamatų.

Visame tyrimų plote įžemis – geltonas smėlis pasiektas apie 2,5 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus. Įžemyje išryškėjo keletas ūkinių duobių. Didžiojoje jų dalyje aptikta daug apdegusių, suskilinėjusių koklių fragmentų. Atsižvelgiant į tai, kad tyrimų metu aptikti bent dviejų krosnių fragmentai, galima būtų teigti, kad šioje vietoje XVII a. galėjo veikti nedidelis koklių degimo (gamybos) taškas, kuris aprūpino čia stovėjusius Radvilų mažuosius rūmus.

The Kiln Sites at Vilniaus St. 41 in Vilnius

176 m^2 were excavated at Vilniaus St. 41 in Vilnius. Two 17th-century kiln fragments (Fig. 1) and two paving levels (Figs. 2, 3), also dated to the 17th-century on the basis of discovered John II Casimir shillings, were unearthed. Stove tile firing kilns probably stood at this site in the mid-17th century. A fragment of an arched foundation from the first half of the 17th century (Fig. 4) and a roughly 15 cm thick, 15th-century layer were also found.

Darius Balsas

Senojo malūno vieta Joniškės gatvėje 3 Klaipėdoje

2011 m. lapkričio mėnesį Klaipėdoje, sklype Joniškės g. 3 vyko žvalgomieji tyrinėjimai. Remiantis istoriniais šaltiniais, tyrimų vietoje, šalia Trinyčių tvenkinio lokalizuojama

4 pav. XVII a. I pusės pamato fragmentas iš P. S. Aleksandravičiaus nuotr.

Fig. 4. A foundation fragment from the first half of the 17th century as seen from the S.

Klaipėdos senojo malūno ir užtvankos vieta. Taip pat ši teritorija yra Klaipėdos istorinio priemiesčio zonos – Malūnų kalno dalis. 1571 m. iš Prūsijos hercogo gautoje žemėje išaugo 2 gyvenvietės: Malūnų kalnas ir Pelenynas. Malūnų kalno sodybos užėmė dabartinės Bangų gatvės kairiąją pusę ir Gluosnių gatvę. XVII a. čia stovėjo nemaža grupė sodybų. Malūnų tvenkinys buvo įrengtas XVI a. užtvenkus priemiesčio pelkes. Prie tvenkinio buvo pastatytas vandens malūnas. Šaltiniuose šis malūnas kartais vadinamas hercogo, kartais pilies malūnu. (Tatoris J., *Senoji Klaipėda. Urbanistinė raida ir architektūra iki 1939 metų,* Vilnius, 1994, p. 51, 269).

Žvalgomųjų tyrimų metu sklype ištirtos 2 perkasos (5x2 m ir 6x2 m dydžio) bei 5 šurfai – iš viso 47 m^2 plotas (1 pav.). Perkasoje 1 fiksuotas galimas senojo malūno pylimo šlaito kraštas, suformuotas iš rusvo priemolio ir smėlio. Pylimo kraštas XX a. buvo nukastas ir suformuotas statesnis šlaitas. Teritorija prie pylimo niveliuota smėlio, žvyro ir griuvenų